

SKUPŠTINA CRNE GORE

Predsjedniku

G-dinu Ivanu Brajoviću

 CRNA GORA SKUPŠTINA CRNE GORE	
PRIMLJENO:	22 V 20 18 GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ:	SD-61-2/18-74
VEZA:	
EPA:	
SKRAĆENICA:	PRILOG:

81000 Podgorica
Bulevar Sv. Petra Cetinjskog 10

tel: 020/ 242 161

faks: 020/ 247 572

e-mail: klub.dps@skupština.me

Broj: _____

Datum, _____

Na osnovu člana 187 i 188 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Ministru prosvjete,
dr Damiru Šehoviću, postavljam sljedeće

POSLANIČKO PITANJE

Da li je i na koji način uvođenje dualnog obrazovanja u obrazovni sistem Crne Gore dalo rezultat, da li su stvoreni uslovi za smanjenje problema neusklađenosti obrazovnih profila sa potrebama tržišta rada u narednom periodu i da li je dovoljan broj poslodavaca obezbijedio uslove za realizaciju praktične nastave i sticanje stručnih znanja za učenike srednjih stručnih škola?

Obrazloženje:

Strukturalna nezaposlenost, kao rezultat neusklađenosti obrazovnih profila i tržišta rada, predstavlja jedan od najvećih problema sa kojim se posljednjih godina suočava Crna Gora. Da bi se uspostavio balans, 2002.godine je usvojen Zakon o stručnom obrazovanju kojim su stvorene pretpostavke za uvođenje dualnog obrazovanja, kroz kooperativni model koji podrazumijeva intenziviranje saradnje između obrazovnih i drugih institucija i privrednih subjekata. Obrazovanje učenika po ovom modelu, u skladu sa odredbama ovog Zakona, počelo je školske 2004/2005. godine. Međutim, zbog nedovoljne zainteresovanosti poslodavaca, već 2007/2008.godine, nije bilo upisa učenika u ovaj oblik obrazovanja, što se negativno odrazilo na potrebe tržišta rada.

Imajući u vidu značaj saradnje sa poslodavcima u realizaciji praktičnog obrazovanja, nakon decenije, prošle godine, dualno obrazovanje je ponovo postalo dio obrazovnog sistema.

Zakonska osnova za njegovu primjenu, stvorena je Izmjenama i dopunama Zakona o stručnom obrazovanju (2017.g.), unaprijeđene su određene odredbe, koje su se u prethodnom periodu pokazale kao ograničavajuće za kontinuirano i kvalitetno usvajanje praktičnih znanja kod poslodavaca, u toku redovnog školovanja.

Smatram važnim da je dualno obrazovanje ponovo zaživjelo u Crnoj Gori, jer je to jedan od najsvrsishodnijih načina kojim se obezbjeđuju uslovi za sticanje, usavršavanje i razvoj kompetencija u skladu sa potrebama tržišta rada i doprinosi boljem povezivanju privrede i obrazovnog sistema, o čemu govore i iskustva država u kojima ovo obrazovanje ima tradiciju. Značaj realizacije praktičnog obrazovanja u saradnji sa poslodavcima potencira i činjenica što se u toku obrazovanja kod poslodavca učenici osposobljavaju za samostalan rad u profesiji za koju se obrazuju. Kroz dualno obrazovanje učenici ne razvijaju samo manuelne ili praktične vještine, već stiču sposobnost poslovne komunikacije, timskog rada, snalaženja u novim i nepoznatim situacijama, sposobnost rješavanja problema. Ovakvim obrazovanjem učenici usvajaju trajna i primjenjiva znanja potrebna za profesionalni i lični razvoj, integrišu se u poslovnu zajednicu, stiču preduzetničku kompetenciju i vještine koje im omogućavaju radnu i kooperativnu kulturu, brže uključivanje u posao i lakšu zapošljivost.

Sve su to razlozi zbog kojih treba insistirati na primjeni dualnog obrazovanja u Crnoj Gori. Jedan od razloga je i taj što kroz partnerstvo sa poslodavcima obrazovni sistem dobija povratne informacije o nedostajućim vještinama i kvalifikacijama na tržištu rada. Na taj način, poslodavci su u mogućnosti da daju doprinos usaglašavanju obrazovne ponude sa potrebama tržišta i da već u toku obrazovanja pripreme kvalitetne kadrove za zaposlenje, odmah nakon završetka školovanja. Zato je za očekivati da poslodavci pokažu jasan interes da podrže dualno obrazovanje. Takođe, za očekivati je da se u narednom periodu učenici više opredjeljuju za deficitarna zanimanja, jer na taj način sebi obezbjeđuju prohodnost na tržište rada.

Povezivanjem preduzetničkog učenja sa biznisom, znanje dobija upotrebnu vrijednost i stvaraju se uslovi za dostizanje osnovnog cilja koji je postavljen reformom stručnog obrazovanja - smanjenje problema strukturne nezaposlenosti u Crnoj Gori. Zato je dualno obrazovanje toliko važno.

Poslanica

mr. Biljanka Tanasijević

CRNA GORA
SKUPŠTINA CRNE GORE

PRIMLIJENO:	31. V	20 18	GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ:	00-61-2/18-74/2		
VEZA:			
EPA:			
SKRAĆENICA:	PRILOG:		

Crna Gora
Ministarstvo prosvjete

Broj: 020-11/2018-2
Podgorica, 31. maj 2018. godine

SKUPŠTINA CRNE GORE

Na osnovu člana 187 i 188 Poslovnika Skupštine Crne Gore, poslanica Branka Tanasijević je ministru prosvjete postavila sljedeće:

POSLANIČKO PITANJE:

"Da li je i na koji način uvođenje dualnog obrazovanja u obrazovni sistem Crne Gore dalo rezultat, da li su stvoreni uslovi za smanjenje problema neusklađenosti obrazovnih profila sa potrebama tržišta rada u narednom periodu i da li je dovoljan broj poslodavaca obezbijedilo uslove za realizaciju praktične nastave i sticanje stručnih znanja za učenike srednjih stručnih škola?"

Na postavljeno poslaničko pitanje, na osnovu člana 191 Poslovnika o radu Skupštine Crne Gore, ministar prosvjete daje sljedeći:

ODGOVOR:

Neophodnost bolje usklađenosti između obrazovanja i tržišta rada proizilazi iz činjenice da u Crnoj Gori postoji strukturna neusklađenost između ponude i tražnje za radnom snagom, da dominantno učešće u strukturi nezaposlenih imaju lica sa III, IV i V stepenom stručne spreme, na koje otpada oko 50% od svih nezaposlenih (24 hiljade lica), kao i da je prisutan izuzetno visok obim zapošljavanja stranaca u Crnoj Gori (u 2017. godini je izdato 21 hiljada dozvola za rad stranaca, što je gotovo polovina od ukupnog broja nezaposlenih u Crnoj Gori (51 hiljada).

Upravo zato Ministarstvo sprovodi čitav set mjera da unaprijedi saradnju sa poslodavcima i da pruži svoj puni doprinos da se povežu poslodavci i škole, a najbolji i najkonkretniji način da se to uradi je putem dualnog obrazovanja.

Stoga je nakon čitave jedne decenije, ponovo pokrenut ovaj oblik obrazovanja, razbijajući predrasude kod djece koja u njemu nijesu vidjela šansu, a sa

druge strane omogućivši poslodavcima olakšice od strane države, podstičući iz za učešće u dualnom obrazovanju.

U školskoj 2017/2018. godini Ministarstvo prosvjete je uradilo sljedeće:

- Tokom prethodne godine je sprovedena višemjesečna kampanju sa ciljem promocije značaja srednjeg stručnog obrazovanja, zahvaljujući kojoj smo povećali procenat upisa na III stepen za 20%, jer je to preduslov za realizaciju dualnog obrazovanja.
- Od svih učenika na III stepenu, 40% je već prve godine uključeno u dualno obrazovanje (276 učenika).
- Uključeno je oko 100 najrenomiranijih kompanija u sistem dualnog obrazovanja.
- Dualnim sistemom je obuhvaćeno 18 škola iz 12 opština.
- 14 obrazovnih programa, uglavnom deficitarnih, je obuhvaćeno dualnim obrazovanjem.
- U saradnji sa Privrednom komorom je dodijeljeno 119 stipendija u iznosu od 70 eura mjesečno za deficitarne kvalifikacije.
- Izmijenjena je zakonska regulativa kako bi se predvidjeli podsticaji za učenike, ali i poslodavce, i to na način što je država preuzela obavezu da za prve dvije godine plaća naknadu učenicima u dualnom obrazovanju na nivou od 50 odnosno 75 eura mjesečno, dok će obaveza poslodavca biti naknada za učenike trećeg razreda, u visini od najmanje 101 euro mjesečno.
- Uveden je tzv. bodovni limit, koji će se primjenjivati od ove školske godine, a zahvaljujući kojem država konačno dobija konkretan mehanizam u svojim rukama da aktivno vodi upisnu politiku i na taj način usmjerava učenike ka onim zanimanjima koja su Crnoj Gori potrebna.
- Formirano je posebno Koordinaciono tijelo za praćenje dualnog obrazovanja od predstavnika Privredne komore, Unije poslodavaca, Centra za stručno obrazovanje i Ministarstva prosvjete.

Zbog svih aktivnosti koje su u resoru obrazovanja tokom prošle godine sprovedene, u posljednjem izvještaju Evropske komisije prepoznat je napredak na polju stručnog i dualnog obrazovanja.

Ministarstvo prosvjete se, u saradnji sa Centrom za stručno obrazovanje, priprema za upis nove generacije učenika u dualno obrazovanje za školsku 2018/2019. godinu.

Inoviran je jedan broj obrazovnih programa u trogodišnjem trajanju, pripremljeni su i novi.

U toku je kampanja "Stručno je ključno! Zaposli se, zaradi i sebe izgradi". U okviru kampanje su učenicima osnovnih škola distribuirane brošure koje sadrže najvažnije informacije o dualnom obrazovanju. Organizovane su u Podgorici,

Beranama i Budvi promocije stručnih škola sa štandovima na kojima su učenicima završnih razreda osnovnih škola učenici stručnih škola prezentovali vještine koje su stekli u toku školovanja iz oblasti elektrotehnike, kuvarstva, građevine, ličnih usluga i prerade hrane. Kroz sprovedenu kampanju promovisan je značaj stručnog obrazovanja, mogućnosti koje ono nudi i sa aspekta zapošljavanja i nastavka obrazovanja, kako bi stručno obrazovanje, postalo prvi profesionalni izbor učenika, uz poštovanje njihovih afiniteta.

Organizovane su konferencije za medije i okrugli stolovi sa predstavnicima škola, poslodavaca, Privredne komore.

Pripremljen je program obuke za instruktore praktičnog obrazovanja kod poslodavca. U pripremi je vodič za instruktore praktičnog obrazovanja. U periodu jun-septembar realizovaće se dodatna obuka instruktora praktičnog obrazovanja za rad sa učenicima.

Pripremljen je za školske timove za karijernu orijentaciju Priručnik za karijerno vođenje i savjetovanje u stručnim školama.

Pripremljen je Informator o upisu u srednju školu.

Ministarstvo prosvjete će nastaviti da sprovodi aktivnosti u pravcu:

1. Povećanja procenta upisa učenika u obrazovne programe u trogodišnjem trajanju;
2. Povećanja broja učenika uključenih u dualni sistem;
3. Promocije značaja ove vrste obrazovanja;
4. Povećanja broja poslodavaca uključenih u dualni sistem.

Riječju, očekujemo u narednoj školskoj godini povećanje broja poslodavaca koji učestvuju u dualnom za 50%, kao i povećanje broja djece koja učestvuju u dualnom za oko 100%! Takođe ćemo povećati broj opština uključenih u dualni sistem sa sadašnjih 12 na 15, kao i broj škola sa sadašnjih 18 na 25.

Učenik koji je uključen u dualno obrazovanje stiče teorijska, ali i praktična znanja, razvija preduzetnički duh i nakon završetka srednje škole će kod tog istog poslodavca vrlo vjerovatno zasnovati radni odnos.

Poslodavac učestvujući u ovom programu obrazuje kvalifikovanu radnu snagu prema sopstvenim potrebama, sam ima koristi od učenika koji obavljajući praksu doprinose njegovom uspješnom poslovanju jer je učenik je u prvom razredu od pet radnih dana jedan dan kod poslodavca, u drugom dva dana i u trećem razredu tri dana. Poslodavac učestvuje u rješavanju problema strukturne neusklađenosti koja postoji na tržištu rada, ali na ovaj način demonstrira i svoju društvenu odgovornost.

Vjerujemo da će dualno obrazovanje u Crnoj Gori, kao što je to pokazala praksa razvijenih zemalja, omogućiti lakši prelazak mladih koji se obrazuju u stručnim školama na tržište rada i smanjiti rizik od nezaposlenosti onih koji završavaju stručno obrazovanje.

MINISTAR

Damir ŠEHOVIĆ